

Zápis z obhajoby disertační práce

Student: Mgr. Jiří Jančík
Identifikační číslo studenta: 66592808
Studijní program: Filologie
Studijní obor: Románské jazyky
Název disertační práce: „Pokračovatelé posesiv suus a illorum v románských jazycích“
Jazyk práce: čeština
Jazyk obhajoby: čeština
Školitel: doc. Mgr. Pavel Štichauer, Ph.D.
Oponenti: doc. Mgr. Miroslava Aurová, Ph.D., doc. Mgr. Lucie Pultrová, Ph.D.
Datum obhajoby: 5. 6. 2019
Místo obhajoby: Praha
Termín: řádný
Předseda komise: doc. PhDr. Petr Čermák, Ph.D.
Členové komise: doc. PhDr. Tomáš Duběda, Ph.D., PhDr. Zuzana Krinková, Ph.D., PhDr. Jan Hricsina, Ph.D., prof. PhDr. Bohumil Zavadil, Csc.,

Přítomní: doc. PhDr. Tomáš Duběda, Ph.D., PhDr. Zuzana Krinková, Ph.D., PhDr. Jan Hricsina, Ph.D., prof. PhDr. Bohumil Zavadil, CSc., doc. PhDr. Petr Čermák, Ph.D.

13:01 Předseda komise doc. PhDr. Petr Čermák, Ph.D., zahájil obhajobu, představil sebe a přítomné členy komise a přítomné oponenty. Přítomným pak představil studenta.

13:03 Školitel seznámil přítomné stručně se svým hodnocením studentova studia a jeho disertační práce, které uvedl ve svém písemném vyjádření.

13:07 Student seznámil přítomné s tezemi své disertační práce. Sdělil zejména:

Výzkumným tématem byla posesivita 6. osob mezi latinou a románskými jazyky. Výzkumnými otázkami byly jednak diachronní proměny SUUS a ILLORUM, jednak stanovení zdrojů šíření. Přístup doktoranda byl sémiologický. Proměny semióze byly popsány jako proměny formálního aspektu, obsahového aspektu, reference, extenze, diferenční hodnoty, paradigmatických vztahů i syntagmatických vztahů. Semióze byla popsána pro latinský, protorománský a románský systém. Autor popsal semiózy posesiv pro všechny areály Románie, popsal všechny hlavní alomorfy v diachronii, popsal hlavní izoglosy, popsal úzké sepětí mezi posesivními paradigmaty a paradigmaty osobních zájmen, zdokumentoval pokračovatele ILLORUM i jako osobního zájmena, popsal vliv koineizace na vývoj exponence posesivity, charakterizoval konkurenční posesivní paradigmata v jednotlivých areálech Románie a tendenci jejich soupeření, popsal rozdílnost vývoje

semióze exponentů podle jejich distribuční pozice, popsal relikty posesiva EORUM, zdokumentoval i paradigma ILLOS jako přesný ekvivalent posesiv šestých osob, popsal desémantizaci obou exponentů a identifikoval její maximální případy, popsal i zvláštní situaci v istrorumunštině, kde se nabízí otázka paralely s latinskými posesivy.

13:20 Oponentka doc. Pultrová seznámila přítomné s hlavními body svého posudku a se závěrem, že doporučuje předloženou disertační práci k obhajobě. Položila studentovi tyto otázky:

Proč není v práci více využíváno zdrojů, které jsou jen zmíněny, ale nejsou podrobněji citovány?

Proč jsou naopak použity některé zdroje, které oponentka považuje za přežitě?

Jak chápe autor pojem „supletivismus“, s nímž pracuje?

Na čem zakládá autor některá tvrzení o latině a indoevropštině, jsou opřena o něco jiného než o sekundární literaturu? Jaké texty máme pro starší dobu k dispozici a nakolik jsou v jejich světle relevantní údaje k prajazyku, které autor prezentuje?

13:30 Oponentka doc. Aurová seznámil přítomné s hlavními body svého posudku a se závěrem, že doporučuje předloženou disertační práci k obhajobě. Položila studentovi tyto otázky:

Odkud čerpal autor příklady, jsou pouze z gramatik?

Odkud pochází typologie dativů?

13:36 Student reagoval na vyjádření školitele a poděkoval za hodnocení.

13:37 Student reagoval na posudky oponentů a jejich položené otázky

Autor přečetl široké množství literatury a nechtěl text zahlcovat dalšími odkazy a poznámkami pod čarou, ačkoli se tedy může zdát, že některá díla nebyla využita, ve skutečnosti tomu tak bylo.

Volba gramatik se opírala i o reference zahraničních latinistů. Zdroje k indoevropštině jsou také voleny na základě konzultací s odborníky na tuto oblast. Autor přiznává, že některé jeho formulace byly příliš kategorické a mohly být dvojznačné, vysvětlil některé termíny, které užíval, např. „nejběžnější“ je použito ve významu „nepříznakový“. Supletivismus pak chápe stejným způsobem jako Jan Bičovský a Rainer Lipp.

Příklady autor čerpal nejen z literatury, ale i z korpusů, pokud přebíral příkladové věty z gramatik, vždy křížově ověřoval relevanci takového příkladu ještě z druhého stroje, kde daná konstrukce nefungovala jako uměle vytvořený příklad. Také románské věty byly krom gramatik čerpány i z korpusů a primárních tištěných pramenů.

K typologii dativů – autor uznává, že *dativus finalis* je poněkud sporný typ, ostatní však dohledal i v autentických textech a všechny figurují i v romanistických pracích.

13:48 Oponenti (a školitel) se vyjádřili k vystoupení studenta:

Doc. Pultrová namítla, že u příkladů, i když jsou z korpusu, není například jasné, zda je daný příklad běžný, nebo se jedná o anomálii.

Autor odpovídá, že ho zajímala i potenciálnost jevů, tj. zajímaly ho i extrémní příklady, aby čtenář měl představu, jaká je škála od kanonických příkladů k těm, které značí určitý výkyv. Přiznává, že asi nevhodně vysvětlil volbu příkladů, které neměly dokazovat jen běžný stav, ale ilustrovat i určitou oscilaci.

Doc. Pultrová doporučila u příkladů do budoucna více dbát na to, z jakého textu příklad pochází. Uznává ale, že se nejedná o latinistickou práci.

Na suppletivismus se doc. Pultrová ptala proto, že si z práce odnesla dojem, že autor očekává, že všechna paradigmatata jsou přirozeně úplná, a pokud není některé dochováno ve své celistvosti, pak se hledá původ ztráty a její možná nahrazení. Podle oponentky však tomu tak být nemusí, oponentka by s pojmem suppletivismus byla opatrná tam, kde máme konkurenci celých paradigmat. Autor odpovídá, že jde zřejmě o jiné pojetí termínu suppletivismus.

Doc. Aurová považuje autorovy odpovědi za dostačující.

13:56 Předseda komise zahájil diskusi.

V následné diskusi vystoupil:

Doc. Duběda se otázel, do jaké míry by podle autora bylo možné využít více diachronně pojatých korpusů, přičemž využití by vyústilo i v nějaký graf dokumentující proměny.

Autor odpovídá, že u řady exponentů nebylo možné určit přesně jejich etymologii, korpus by tedy musel být velice přesně otagovaný, přičemž teoretická možnost provést tagování tak pečlivě, aby odpovídalo potřebám práce, je podle autora sporná.

Doc. Duběda se dále zeptal, zda korpusy, které využíval, jsou v práci popsány.

Autor odpovídá, že ano a že jsou součástí bibliografie.

Doc. Štichauer dále doplňuje, že nebylo možné najít korpusy, které by vytvořily jakýsi homogenní celek dokumentující postupné proměny. Vzhledem k širokému záběru práce toto nebylo reálně proveditelné.

Autor dále doplňuje, že do zkoumané problematiky silně vstupují i dialektální odlišnosti jednotlivých jazyků a idiolekt autorů.

Doc. Aurová reaguje, že pro autorovy účely není relevantní, zda daný jev je většinový nebo menšinový, využití korpusu by tedy nevyklučovala.

Doc. Čermák se otázel na způsob citování. Na jednu stranu je citováno standardně a na druhé straně jsou na začátku každé kapitoly soupisy další literatury, kterou autor načetl, ale konkrétně ji necitoval, chtěl ji pouze uvést, protože měl informace z těchto děl v paměti, když kapitolu psal.

Doc. Čermák se chtěl jen ujistit, že nemohlo dojít např. k nechtěnému plagiátorství, kdy si autor z této literatury pořídil nějaké výpisky a následně zapomněl, že nejsou jeho vlastním textem. Autor toto jednoznačně vyloučil.

Prof. Zavadil se otázel, jak autor spojuje nalezenou dialektální formu *zute*, *zus* s ILLOS. Autor předpokládá jakousi protoformu *ius* / *jus* / *jur*, která mohla stát právě u základu dnešního *zus*.

14:09 Předseda komise ukončil samotnou obhajobu a komise zahájila neveřejné zasedání o klasifikaci obhajoby disertační práce.

Předseda komise seznámil studenta a přítomné s výsledkem obhajoby: pomocí hlasovacích lístků, počet členů komise 5 – přítomno členů komise 5 – kladných hlasů 5 - záporných hlasů 0. Obhajoba disertační práce byla klasifikována *prospěl*.

Zapisovatel: PhDr. Dana Kratochvílová, Ph.D.